

Савремена цивилизација је створила „индустрију празника“. Претворила их је у „празне дане“, „нерадне дане“, у дане „доколице“

У древним културама време се делило на „свето“ и „профано“. Празници су тада били извор „светог“ времена. „Профано“ време је историјско, друштвено, тегобно и обично. „Свето“ време је метаисторијско, вечно, радосно, бесмртно, раздрагано. Кроз празнике је „профано“ време доживљавало своју катарзу и преображавало се у сакрално. Све до новијег времена осећала се хармонија између празника и свеопштег космичког ритма. Свеопшта секуларизација данас секуларизује и празнике.

Човек је по својој природи homo adorans, биће које слави и радује се. У свим епохама и културама човек вапије за бесмртношћу и вечним временом. Зато су празници (религијски и световни) својеврсно порицање света и историје, тј. порицање њиховог апсолутног значења и важења. На празнике се све „обрће“ и успостављају се нова правила живота која не важе у тегобној свакодневици. Савремена цивилизација је створила „индустрију празника“. Претворила их је у „празне дане“, „нерадне дане“, у дане „доколице“, „разбибриге“, „релаксације“, „беспосличења“, „забаве“, „преједања“, „комерцијалног блуда“, „програмираног уживања“ и неограничене потрошње. Многи људи користе „пилуле“ да би убили „то празно празнично време“. Већина људи не зна шта ће са собом у „нерадне дане“, зато настоје да побегну „негде далеко“. Код њих се јавља нека чудесна потреба за трошењем свих чари које им нуди савремена вавилонска тржница, иза чега се скрива, према мишљењу социолога и психолога, унутрашња празнина и пустош, дубока несмиреност, латентно незнађе, разочарење и скривени пориви насиља. Према неким истраживањима током празника повећан је број самоубиства.

Данас се и црквени празници све више потчињавају модерној патологији празничног времена. Црквене празнике многи празнују изван храмова, у атрактивним туристичким центрима, теретанама, базенима, спортским халама, трговима, излетиштима, луксузним ресторанима и „обичним кафанама“, уз неизбежну „добру чашицу“ и звуке музике која пробија бубне опне. Они често личе на својеврсне „комеморативне“ скупове, који евоцирају успомене на давно прошле догађаје из хришћанске историје. Многи који и иду у храмове на празнике иду због „обичаја“, „традиције“, да би били „виђени“, да би

задовољили своје „верске потребе“, „олакшали души“, стекли „политичке симпатије“ и „поене“. Или једноставно због оног „ваља се“! Многи једва чекају да се у цркви заврше „поповске церемоније“ и да се пређе „на главно“ – на јело и пиће.

Празници, посебно црквени, треба да буду првенствено дани обнове духа заједништва, заједнице и дани радости. Празници и празновање су начин давања смисла и значења властитој егзистенцији. Они треба да трансформишу свакодневни мукотрпни рад у радосно осећање живота. Посматрано социолошки, током празника долази до сусрета пријатеља и сродника, повећане солидарности и помоћи, размене честитки, телефонских позива, СМС порука и мејлова. Људи се тада поново налазе, разговарају, зближавају. У завичај се враћају исељеници и „гастарбајтери“.

Током празника умањују се друштвене напетости, обустављају се чак и ратна дејства. Но празници имају и дубљу основу. Они су израз човекове потребе за другим – за Богом, кретање према Њему, сусрет са Њим. То су дани када човек чини искорак и ослобађа се природног поретка ствари, када ишчекује нови (а не само бољи) свет и живот. Литургија је циљ и суштина сваког празника и празновања.

Кроз литургијско славље се појављује небеска радост, освећује се време, људи и сва творевина, цео космос, укидају се границе међу људима, границе између времена и вечности. У том контексту, празници нису само „сећање“ на личности и догађаје из прошлости, већ искуство онога што тек треба да се догоди. То је виђење „новог неба и нове земље“. Тада празници постају дани живота и непомућене радости, догађаји који преусмеравају смер животног кретања, успостављајући радосну визију и перспективу живота. Сви празници имају своје различите обичаје, и празничну „костимографију“, што у времену свеопште рационализације живота код многих изазива подозрење.

Често се чује оптужба да празнике прати „кич“ и сл. Истини за вољу, треба признати да у томе има истине и да се од „декорације и костимографије“ појединих празника не види њихова суштина и прави смисао. Међутим то не треба да значи да их треба лишавати обичаја и животности. Непотребно је и бесмислено тежити унификацији празновања празника, јер свака једнообразност је претња људској слободи којом се човек издваја и разликује од свих осталих бића.

Феноменологија празника (Политика)

Пише: Радован Биговић
субота, 05 јануар 2008 21:07

[објављено: 04.01.2008.]